

Preek n.a.v. Mat. 2,1-12

Het is vast niemand ontgaan. Per vandaag zijn we gesplitst. En hier zitten we nu: Dalfsen-Oost. Samen gaan we er tegenaan het komende jaar. Toch?

Ik hoop dat u er – net als ik – zin in hebt om bezig te zijn in het jaar dat voor ons ligt. Om samen de stem van onze God te horen. Die te volgen. Om samen lief en leed te delen en alles wat ons bezig houdt bij Hem te brengen in gebed. Laten we afspreken dat dát ons goede voornemen is voor 2012. Misschien hebt u er meer. Maar laten we ons dát ook voornemen!

En dan nu naar het verhaal van de wijzen uit het Oosten. Ik noem ze voorlopig even wijzen – NBV: magiërs. Kom ik nog op. Die wijzen hebben een ster gezien. Een ster die hen uiteindelijk bij Jezus brengt. Om precies te zijn: die hen op het allerdiepst door de knieën doet gaan, die hen brengt tot diepe aanbidding voor Jezus.

Wat hebben die wijzen nu met ons vandaag te maken? Wat hebben die wijzen van doen met ons jaar 2012 waarin we als Dalfsen-Oost van start gaan?

Nou alles!

Die wijzen namelijk – dat zijn wij!

Nee, niet omdat die wijzen uit het Oosten komen.

Dat zou wel wat erg makkelijk geredeneerd zijn.

Nee, want als je het die wijzen zou vragen, zouden ook wij in Dalfsen-Oost uit het Westen komen.

Ook in Oost-Nederland zijn we echte westerlingen.

Maar waarom zijn wij dan wél die wijzen?

1. Waarom wij die wijzen zijn

Ik zal gelijk het antwoord maar geven.

Het punt van overeenkomst is namelijk waar die wijzen – en wij ook – *niet* vandaan komen: ze komen niet uit Israël. Het zijn geen Joden. Ze behoren niet tot Gods uitverkoren volk. Ze zijn geen nakomelingen van Abraham. Ze horen niet bij die stronk, die met Kerst weer is gaan opbloeien door die roos die ontloken is – door de geboorte van Jezus.

Maar juist zij komen nu. Heidenen – om dat lelijke woord maar te gebruiken. Heidenen, die door God zelf op weg gestuurd zijn. Wat hun sterrenkunde, hun astrologie, ook inhield: God gebruikt het om hen op weg te laten gaan. Misschien sluit het aan bij bepaalde verwachtingen en ideeën uit die tijd. Dat valt niet precies te achterhalen. In het oude Oosten van die tijd waren, mede vanwege de ballingschap, nogal wat Joodse invloeden her en der aanwezig. Maar hoe dan ook, deze sterrenkijkers worden door God op het spoor gezet van de koning van de Joden.

Dat is schokkend - zeker voor de eerste lezers van Matteüs. Want juist hij schrijft met het oog op de Joden, zijn eigen volksgenoten. Om hen te overtuigen. Nergens vind je zoveel citaten uit de profeten. Telkens wil Matteus laten zien: zie je wel, volksgenoten, het is precies zo gebeurd als onze profeten al hadden gezegd. Als je even terugbladert naar Mat. 1 dan zie je dat Mat. daar het geslachtsregister van Jezus noemt. En begint hij dan net als Lucas bij Adam, de stamvader van alle mensen? Nee, hij begint bij Abraham, de stamvader van het Joodse volk. Van Abraham gaat het met een tussenstop bij David naar Christus. Klinkt allemaal oud en vertrouwd in de oren van Joodse lezers.

Maar dan verschijnen daar ineens die heidenen. Wat hebben die dan met het heilige uit te staan? Nou, precies. Dat is het punt hier! Mensen van wie je zou denken: ze horen er niet bij – die blijkt God als een van de eersten erbij te roepen!

En dit laat zien: Jezus is gekomen voor alle volken. Als je het oude testament goed leest dan kun je het weten: dit zat er aan te komen. Hier was God op uit. Zijn welhagen [engelenzang] geldt niet

alleen Israël, maar alle mensen. Iedereen die komt en neerknielt mag delen in zijn liefde en ontferming. Ook wij, vandaag in Dalfsen-Oost. Want na Jezus' komst is God door apostelen als Petrus en Paulus bezig gegaan om één voor één de volken zijn reddende boodschap te verkondigen. Ook in Nederland is het Evangelie aangeland. Ook hier heeft het vertakking mogen vinden.

Net als die wijzen worden wij als wilde takken geënt.

2. Als wilde takken geënt

Bij die wijzen zijn we voor de allereerste keer gebeuren wat we gelezen hebben uit Rom. 11: er wordt een tak geënt op de edele olijf. Die wijzen worden als eersten geënt.

Ik wist niet precies wat dat was – enten - maar sommige catechisanten konden me dat precies vertellen. Kort gezegd komt het erop neer dat een losse tak van een andere boom zo aan een bestaande boom verbonden kan worden dat die losse tak ermee vergroeit, weer gaat leven. Want hij is verbonden met de wortel. En krijgt via de wortel de nodige levenssappen. Zo'n tak zijn die wijzen dus.

En wij ook. Een wilde tak. Van de wilde olijf. Geënt op de edele olijf. We hoorden er niet bij. Maar God heeft ons ook in zijn genade geënt. Geënt – daar wil ik even de vinger bij leggen. Want ik begon de preek heel activistisch eigenlijk, over dat 'samen de schouders eronder' enzovoort. Maar waar gaan de schouders eigenlijk onder? Precies: onder het samen je door God geënt weten. Dat is de basis. In zijn welbehagen heeft Hij in Dalfsen takken geënt. Dalfsen-Oost en Dalfsen-West: twee wilden olijf-takken, geënt op die edele stam.

Samen met alle ander takken, uit het Oosten, Westen, Noorden en Zuiden. Er zijn Arabische christenen, Afrikaanse, Japanse, Noorse en noem maar op. Allemaal wilde takken, die er allemaal verschillend uitzien. Want mensen verschillen, culturen verschillen. Tijden verschillen. Soms doen we een beetje al te wild. En dan kun je in dubbele zin spreken van een wilde tak.

Dat geldt ook voor die wijzen. Want dat waren – met alles respect – wel een beetje rare jongens. Ik noem ze wel steeds 'wijzen', maar in de NBV worden ze 'magiërs' genoemd. In het Grieks heten ze 'magoi', en van dat woord is ons woordje magie afgeleid. Dat woordje magoi kan inderdaad magiërs aanduiden. Het kan gaan om rondreizende waarzeggers die tegen betaling je horoscoop voor je lezen. Omdat ze door Herodes ontvangen worden, zullen ze waarschijnlijk eerbiedwaardiger zijn geweest. Het kan ook gaan om geleerden, raadgevers aan een koninklijk hof. Bij Daniël lezen we over zulke mannen. Ik blijf de wijzen dus maar wijzen noemen.

Maar dat neemt niet weg dat het geen wijzen zijn in Bijbelse zin. De Bijbel zegt immers dat wijsheid begint met het kennen van God. Nou, deze wijzen waren bijgelovigen. Sterker nog: ze hielden zich bezig met zaken die God aan zijn eigen volk verboden had. In bijvoorbeeld Deut. 18 kun je lezen dat God het zijn volk verboden het om zich met occulte praktijken bezig te houden. En ook mochten ze niet proberen uit de sterren of uit andere verschijnselen in de natuur de toekomst af te lezen. Want die is daar niet te vinden. Die toekomst is namelijk in handen van de Heer. En daarom zegt de Heer dat Hij zulke praktijken verafschuwt.

En toch ... toch zoekt Hij deze mensen op. Brengt hen in contact met de Redder van de wereld. Toch laat God deze wijzen niet in hun zonden. Hij trekt ze eruit. Zoals alleen Hij dat kan, laat Hij hier het kwade meewerken ten goede. Wat dat betreft moet ik een beetje denken aan een ander verhaal in de Bijbel. Aan Bileam, de waarzegger. God laat zijn volk Israël zegenen door de mond van een waarzegger. God gebruikte Bileam voor zijn doel. God gebruikt hier de verkeerde praktijk van astrologie, sterrenwichelarij, voor zijn doel.

Dit brengt ons tot de kern van het Evangelie. Namelijk voor wie het Evangelie is: het is voor zondaren. Gods ontferming is dat Hij zegt: mensen, Ik wil jullie niet in de duisternis laten. Want er is licht. Ik heb licht ontstoken in de wereld. Ik wil jullie verlichten. Kom en kniel voor Jezus. Hier bij dezen wijzen zie je het duidelijk: het hangt niet af van jouw prestaties. Dat jij zo goed bent. Nee, het hangt af van Gods zoekende liefde. Zijn welbehagen.

Zo mogen wij ook gemeente zijn: niet als mensen die het allemaal weten. Die het allemaal goed doen. Maar als mensen die beseffen: Gods genade is er voor zondaren. Wij leven van Gods welbehagen. Zo is Hij ook mij – ons – komen opzoeken. Zo mochten ook wij in Dalfsen als tak geënt worden. Een tak met zo z'n eigenaardigheden. Een tak met soms zo z'n gehakketak. Een tak die er soms – vergeef me de uitdrukking – een takkezooi van maakt. Dat zijn wij. In onze persoonlijke levens en in ons samenleven als gemeente. En dan toch geënt ...

Ik kom bij het laatste:

3. Knielen voor Jezus

Die wijzen gaan naar Betlehem, vinden daar Jezus en ... gaan plat voorover. In het Grieks staat het er dubbelop. Ze gaan echt heel diep door de knieën. Ze geven zich in aanbidding.

Uit de geschenken die ze geven blijkt: ze erkennen Jezus als een koning. Je vraagt je af hoe dat kan.

Wat wisten ze er eigenlijk van? Wat begrepen ze? We weten het niet. Het staat er niet bij. Veel weten we niet over die wijzen. In dit verhaal trekken ze automatisch de aandacht. Maar eigenlijk gaat dit verhaal helemaal niet over hen. Ze komen en gaan weer.

Nee, het gaat hier om het huldebetoon dat Jezus krijgt. Hij moet de eer krijgen in ons leven.

Krijgt Hij dat ook?

Ja, zegt u, dat krijgt Hij.

En ik heb geen reden om daaraan te twijfelen.

Maar ik wil toch ook eens even stilstaan bij de reactie van, laten we maar zeggen, de gevestigde orde. Want daar zit voor ons een stevige waarschuwing in.

Die wijzen gaan dus naar Betlehem en aanbidden Jezus. Maar de gevestigde orde niet! Op die wonderlijke verschijning van de wijzen en hun nog veel wonderlijke vraag komen ze niet in actie. Nota bene, mensen die nergens van kunnen weten, vragen waar de Messias is. De hogepriester en schriftgeleerden denken namelijk meteen aan de Messias en ze lepelen zo het antwoord op de vraag op: in Betlehem. Dat staat in de profeten.

Maar waarom komen ze nu niet in actie. Waarom worden ze niet onrustig? Waarom gaan ze zich niet afvragen: 'zou het dan werkelijk ...?'

Ik denk omdat ze iets gedacht hebben als: 'nee, dat kan niet.'

'Nee, als de Messias geboren wordt, zijn wij de eersten die het horen'

'Zo'n stelletje buitenlanders – nee, die weten echt niet eerder dan wij iets over onze Messias. Onmogelijk!'

Het past totaal niet in hun systeem dat Gods weg ook via deze buitenlanders kan lopen. Langs wegen die zij niet gedacht hadden. Daar zit een les in. Ook voor de gevestigde kerk vandaag. Je Bijbelkennis kan in orde zijn. Je weet hoe het allemaal zit. Dat is het gevaar van de gevestigde orde. En dus ook voor ons. Want hoe je het ook keert of wendt: wij zijn een gevestigde kerk. Ook al beginnen we vandaag als het ware opnieuw. De grootste valkuil voor ons, gevestigde kerk, is: je denkt precies te weten hoe het zit. Je weet precies wat Gods wil is en wat niet. Hoe Hij werkt en hoe Hij onmogelijk kan werken. En als je niet uitkijkt, maak je het geloof en de Bijbel tot een aantal vaste patronen. Alles moet vervolgens verlopen volgens die patronen. En wat er niet binnen past: dat bestaat niet.

Maar hier zie je hoe naast je er kunt zitten. Laten we juist nu we een beetje een nieuwe start maken, dat maar goed in onze oren knopen. Soms moet je, om het wat modern te zeggen, out-of-the-box denken. Buiten de kaders denken. Dat wil zeggen: buiten de kaders die je zelf bedacht hebt en waarvan je vergeten bent dát je ze zelf bedacht hebt. Hier bij de wijzen zie je: het werkt niet. God is altijd groter dan de kaders waarvan jij denkt dat God ze hanteert. Laten we daarom als Dalfts-Oost 2012 ingaan met open vizier. Open staan voor wegen die God wijst.

En dan nog iets. Het lijkt misschien alsof ik iets tegen patronen en structuren heb. Maar dat is niet zo. Ook in het geloof kun je die vaak goed gebruiken. Om zaken te ordenen. Om ze voor jezelf op een rijtje te krijgen. Maar dan moet je wel hiervoor oppassen: Kom ikzelf in het verhaal nog wel als zondaar voor? Of neem ik alleen een beoordelende rol in? Of ben ik uit de structuur weggevallen en heb ik zo'n veilige structuur gecreëerd dat Christus eigenlijk niet meer nodig heb?

De gevestigde orde in de tijd van Jezus leek Hem helemaal niet nodig te hebben. Later, tijdens het leven van Jezus wordt dat pijnlijk duidelijk. De houding van de hogepriesters en schriftgeleerden hier in dit verhaal is er al een voorproefje van. Hier zie je in de kiem wat later zal uitlopen in: 'kruisig hem, kruisig hem!'

Kruisigen – in plaats van Hem te erkennen en te aanbidden. Te belijden: ik, zondig mens, ik heb u nodig! Wat zou ik zonder u moeten?

Hoe diep die wijzen dat beseft hebben is maar de vraag. Maar ze gaan op de knieën. En daar gaat het om. Ook vandaag, ook in de gemeente. Want neerknielend valt als het goed is alles van je af: je hoogmoed, je trots, je geld en alles wat in de ogen van mensen soms zo belangrijk is. En als dat van je afvalt, dan opent dat de weg van de liefde.

Laat ons voornemen voor 2012 mag zijn: bouwen aan Dalfts-Oost. Prima. Maar dan: bouwen door neer te knielen aan de kribbe. Door helemaal plat voorover te gaan en het kind in de kribbe, die onze Heiland geworden is, te aanbidden en alles van Hem te verwachten.